

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Директор Інституту держави і права
імені В. М. Корецького НАН України,
академік НАПрН України

СКРИПНЮК О. В.

2026 р.

ВИСНОВОК

Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації

Топонара Олексія Ігоровича на тему:

«Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні», подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право»

ВИТЯГ

з протоколу № 6 засідання фахового семінару відділу проблем цивільного, трудового та підприємницького права від 15 червня 2026 року

Присутні:

Головуючий на засіданні – завідувач відділу проблем цивільно-правових наук, доктор юридичних наук, професор Бабаскін Анатолій Юрійович; провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, старший науковий співробітник Тимченко Генадій Петрович; провідний науковий співробітник відділу, доктор юридичних наук, професор Сімутіна Яна Володимирівна; старший науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, старший науковий співробітник Венецька Марина Віталіївна; старший науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук, доцент Трунова Галина Анатоліївна; науковий співробітник відділу, кандидат юридичних наук Молявко Олеся Михайлівна; доктор юридичних наук Демченко Сергій Федорович (науковий керівник); Топонар Олексій Ігорович (аспірант).

Порядок денний:

Обговорення дисертаційного дослідження аспіранта Топонара Олексія Ігоровича на тему: **«Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні»**, поданого на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право» щодо його рекомендації для захисту у разовій спеціалізованій вченій раді. Тема дисертації затверджена з уточненням протоколом № 13 засідання Вченої ради Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України від 11.09.2025 р.

Науковий керівник – доктор юридичних наук, заслужений юрист України, помічник президента НАН України Демченко Сергій Федорович.

Слухали:

Аспірант **Топонар О.І.** розпочав свій виступ з обґрунтування актуальності обраної теми та визначення мети дисертаційного дослідження.

Він зазначив, що перехід до циркулярної економіки є одним із ключових напрямів сучасної державної політики країн Європейського Союзу та важливою складовою реалізації Європейського зеленого курсу. Для України ця проблематика набула особливого значення в умовах післявоєнного відновлення, необхідності забезпечення ресурсної безпеки держави, виконання євроінтеграційних зобов'язань та формування конкурентоспроможної економіки, заснованої на принципах сталого розвитку.

Доповідач звернув увагу, що протягом останніх років в Україні сформовано окремі правові передумови для розвитку циркулярної економіки. Зокрема, прийнято Закон України «Про управління відходами», запроваджуються механізми розширеної відповідальності виробника, розвивається законодавство у сфері індустріальних парків, екологічної політики та ресурсоефективності. Разом із тим чинне законодавство залишається фрагментарним і не забезпечує комплексного правового регулювання відносин у сфері циркулярної економіки, а відповідні правові інструменти функціонують ізольовано один від одного.

У ході доповіді було наголошено, що, незважаючи на значну кількість наукових праць, присвячених окремим аспектам сталого розвитку, управління відходами, екологічної політики, ресурсоефективності та європейської інтеграції, комплексне дослідження господарсько-правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні досі відсутнє. Недостатньо розробленими залишаються питання визначення системи суб'єктів циркулярної економіки, правових механізмів її функціонування, взаємодії держави, суб'єктів господарювання та територіальних громад, а також формування комплексної законодавчої моделі розвитку циркулярної економіки.

Доповідач підкреслив, що відсутність цілісного правового регулювання та єдиної концепції законодавчого забезпечення стримує впровадження сучасних циркулярних бізнес-моделей, розвиток промислового симбіозу, використання вторинної сировини, цифрової простежуваності матеріальних потоків, права на ремонт, циркулярних індустріальних парків та інших сучасних інструментів циркулярної економіки.

У зв'язку з цим обґрунтовано необхідність формування комплексних правових засад функціонування циркулярної економіки в Україні, спрямованих на узгодження норм чинного законодавства, імплементацію положень *acquis* Європейського Союзу та створення ефективного механізму взаємодії держави, бізнесу й територіальних громад.

Метою дисертаційної роботи було визначено розроблення цілісної науково обґрунтованої концепції правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні, визначення його теоретико-методологічних засад, суб'єктно-інституційної структури, системи правових інструментів і зобов'язань, а також формулювання науково-практичних пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у цій сфері з урахуванням європейських стандартів, потреб сталого розвитку, ресурсної безпеки та післявоєнного відновлення національної економіки.

Для досягнення поставленої мети вирішувалися такі завдання:

- дослідити генезу правового забезпечення циркулярної економіки у світовій та національній правовій практиці, з'ясувати історико-правові передумови переходу від лінійної моделі господарювання до моделі замкненого циклу використання ресурсів;
- розкрити теоретико-методологічні засади правового забезпечення циркулярної економіки, визначити основні наукові підходи, принципи, методи та категорії;
- сформулювати поняття, зміст та ознаки правового забезпечення функціонування циркулярної економіки;
- охарактеризувати суб'єктно-інституційну систему забезпечення циркулярної економіки в Україні, визначити місце і роль суб'єктів господарювання, організацій розширеної відповідальності виробника, операторів управління відходами, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших учасників відповідних правовідносин;
- визначити систему правових інструментів забезпечення та стимулювання циркулярної економіки;
- обґрунтувати систему правових зобов'язань суб'єктів господарювання у сфері циркулярної економіки;
- проаналізувати стан та ефективність механізмів державного нагляду (контролю) і правової відповідальності у сфері циркулярної економіки;
- дослідити особливості правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в країнах ЄС;
- виявити проблеми правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні;
- розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення правового механізму забезпечення циркулярної економіки в Україні.

Доповідач також ознайомив присутніх зі структурою дисертації, визначив її об'єкт і предмет, охарактеризував використані методи наукового дослідження, висвітлив основні положення, що становлять наукову новизну роботи та виносяться на захист, розкрив теоретичне й практичне значення одержаних результатів, охарактеризував основні висновки дисертації, а також повідомив про апробацію результатів дослідження, наукові публікації та впровадження одержаних результатів у нормотворчу, наукову й практичну діяльність.

Після закінчення презентації Топонара О. І. відбулося обговорення результатів дисертаційного дослідження та було поставлено ряд запитань.

Д.ю.н., проф. **Бабаскін А. Ю.** У роботі обґрунтовується необхідність прийняття Закону України «Про циркулярну економіку». Чому, на Вашу думку, відповідні питання не можуть бути врегульовані шляхом внесення змін до вже чинного законодавства України?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, вдосконалення лише чинного законодавства не дозволить забезпечити комплексне правове регулювання відносин у сфері циркулярної економіки. Сьогодні окремі її елементи вже врегульовані низкою нормативно-правових актів, зокрема законами України «Про управління відходами», «Про індустріальні парки», «Про публічно-приватне партнерство», законодавством у сфері технічного регулювання, державної

кліматичної політики, публічних закупівель та іншими актами. Однак кожен із них регулює лише окремий сегмент відповідних правовідносин і не формує цілісної моделі функціонування циркулярної економіки.

У дисертації обґрунтовано, що циркулярна економіка не може розглядатися виключно як різновид політики у сфері управління відходами. Вона охоплює весь життєвий цикл продукції — від її проєктування, виробництва та споживання до повторного використання, ремонту, відновлення, рециклінгу й повернення ресурсів у господарський оборот. Саме тому її правове забезпечення потребує єдиної системи принципів, категоріального апарату, суб'єктного складу, правових інструментів та механізмів взаємодії між державою, суб'єктами господарювання, територіальними громадами й іншими учасниками відповідних правовідносин.

Запропонований у дисертації проєкт Закону України «Про циркулярну економіку» не має на меті дублювати положення чинного законодавства. Його призначення полягає у формуванні рамкової законодавчої основи, яка забезпечить узгоджене функціонування вже існуючих правових інститутів та визначить загальні засади державної політики у цій сфері. Зокрема, законопроект передбачає легалізацію ключових понять циркулярної економіки, визначення її принципів, системи суб'єктів, правових інструментів, основних напрямів державної політики та особливостей взаємодії між учасниками циркулярних правовідносин.

Крім того, необхідність прийняття спеціального закону обумовлена сучасним етапом розвитку українського законодавства. Після втрати чинності Господарським кодексом України правове регулювання господарської діяльності стало більш фрагментарним, що, на мою думку, потребує формування комплексних законодавчих підходів у тих сферах, які мають міжгалузевий характер. Саме до таких сфер належить циркулярна економіка.

Отже, запропонований закон не підміняє чинні нормативно-правові акти, а виконує інтегруючу функцію, забезпечуючи їх узгоджене застосування в межах єдиної концепції правового забезпечення функціонування циркулярної економіки. Саме такий підхід, на мою думку, дозволить уникнути подальшої фрагментації законодавства та створити цілісну правову основу для розвитку циркулярної економіки в Україні.

Д.ю.н., проф. **Бабаскін А. Ю.**: У дисертації значну увагу приділено імплементації *acquis* Європейського Союзу у сфері циркулярної економіки. Як, на Вашу думку, має забезпечуватися баланс між запозиченням європейських підходів та врахуванням особливостей національної правової системи України?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, ефективна імплементація *acquis* Європейського Союзу у сфері циркулярної економіки повинна ґрунтуватися не на механічному відтворенні європейських нормативних рішень, а на їх адаптації до особливостей української правової системи, економіки та сучасних умов розвитку держави. Саме такий підхід обґрунтовано в дисертації.

Україна перебуває в особливих умовах. З одного боку, вона має статус держави-кандидата на вступ до Європейського Союзу і зобов'язана поступово гармонізувати своє законодавство з *acquis* ЄС. З іншого боку, національна правова система нині зазнає суттєвої трансформації, пов'язаної з реформуванням господарського законодавства, післявоєнною відбудовою та необхідністю

забезпечення економічної стійкості держави. Тому імплементація європейських підходів має здійснюватися з урахуванням цих обставин.

У дисертації запропоновано концепцію «правового стрибка», яка полягає в тому, що Україна не повинна повторювати весь історичний шлях розвитку європейського законодавства у сфері циркулярної економіки. Натомість доцільно орієнтуватися на новітні регламенти Європейського Союзу, зокрема щодо екодизайну, цифрового паспорта продукції, батарей та інших сучасних інструментів, які вже визначають перспективні напрями розвитку європейського права.

Водночас імплементація має здійснюватися з урахуванням особливостей національного законодавства та економічних можливостей держави. Саме тому у роботі запропоновано не просте перенесення окремих норм права ЄС, а формування цілісної національної моделі правового забезпечення циркулярної економіки, яка поєднує європейські стандарти із потребами післявоєнного відновлення України, забезпечення ресурсної безпеки, розвитку вітчизняного підприємництва та підвищення конкурентоспроможності національної економіки.

Таким чином, баланс між імплементацією *acquis* Європейського Союзу та врахуванням особливостей національної правової системи полягає не у виборі між європейською чи українською моделлю регулювання, а у створенні сучасного законодавства, яке відповідатиме європейським вимогам і водночас буде ефективним в українських соціально-економічних реаліях.

Д.ю.н., ст.н.с. **Тимченко Г. П.**: Ви обґрунтовуєте необхідність формування спеціального правового режиму функціонування циркулярної економіки. Які ознаки, на Вашу думку, дають підстави розглядати його як самостійний правовий режим?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, необхідність формування спеціального правового режиму функціонування циркулярної економіки зумовлена тим, що відповідні суспільні відносини вже не можуть бути ефективно врегульовані в межах окремих інститутів екологічного, цивільного чи господарського законодавства. Циркулярна економіка є комплексною моделлю господарювання, яка охоплює весь життєвий цикл продукції — від її проєктування, виробництва та споживання до повторного використання, ремонту, відновлення, рециклінгу й повернення матеріальних ресурсів у господарський оборот. Саме така комплексність зумовлює необхідність формування відповідного спеціального правового режиму.

У дисертації обґрунтовано, що самостійність такого правового режиму визначається сукупністю характерних ознак. Насамперед він має власну мету правового регулювання, яка полягає у забезпеченні максимально тривалого збереження ресурсів у господарському обороті та мінімізації утворення відходів. Крім того, цьому режиму притаманні власні принципи, зокрема принципи ієрархії управління відходами, екодизайну, розширеної відповідальності виробника, простежуваності матеріальних потоків, стимулювання циркулярних бізнес-моделей та оцінки життєвого циклу продукції.

Окремою ознакою запропонованого правового режиму є специфічний суб'єктний склад. Поряд із традиційними суб'єктами господарювання до нього входять організації розширеної відповідальності виробника, оператори управління

відходами, суб'єкти промислового симбіозу, органи державної влади, органи місцевого самоврядування та інші учасники, які забезпечують функціонування циркулярної економіки.

Спеціальний характер цього режиму проявляється також у використанні комплексу взаємопов'язаних правових інструментів, які не застосовуються ізольовано, а функціонують як єдина система. До них належать, зокрема, розширена відповідальність виробника, екодизайн, цифровий паспорт продукції, промисловий симбіоз, правове регулювання вторинної сировини, право на ремонт, механізми економічного стимулювання та інші інструменти, спрямовані на забезпечення замкненого циклу використання ресурсів.

Саме сукупність особливої мети правового регулювання, власних принципів, специфічного суб'єктного складу, спеціальних правових інструментів та комплексного характеру відповідних правовідносин дає підстави розглядати правове забезпечення функціонування циркулярної економіки як самостійний спеціальний правовий режим, що потребує системного законодавчого врегулювання.

Д.ю.н., проф. **Сімутіна Я. В.**: Ви пропонуєте розширити коло правових обов'язків суб'єктів господарювання у сфері циркулярної економіки. Як, на Вашу думку, має забезпечуватися баланс між публічним інтересом у сфері охорони довкілля та свободою підприємницької діяльності?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, забезпечення такого балансу є однією з ключових умов ефективного правового регулювання циркулярної економіки. Саме тому в дисертації запропоновано підхід, який ґрунтується не на домінуванні імперативних приписів, а на поєднанні різних правових засобів впливу на поведінку суб'єктів господарювання.

Циркулярна економіка не може функціонувати виключно за рахунок адміністративних заборон чи посилення державного контролю. Водночас повне покладання реалізації її принципів на добровільні ініціативи бізнесу також не забезпечить досягнення цілей державної екологічної та економічної політики. Тому у дисертації обґрунтовано необхідність застосування комплексного механізму правового регулювання, який поєднує імперативні вимоги, економічне стимулювання, договірні механізми та інструменти державної підтримки.

Зокрема, імперативне регулювання доцільне у питаннях, пов'язаних із безпекою продукції, поводженням із небезпечними відходами, дотриманням екологічних стандартів та виконанням обов'язків, що випливають із законодавства. Водночас розвиток циркулярних бізнес-моделей, промислового симбіозу, використання вторинної сировини, впровадження екодизайну чи цифрової простежуваності матеріальних потоків потребує не лише обов'язків, а й створення економічної заінтересованості суб'єктів господарювання.

Саме тому у роботі запропоновано використовувати механізми економічного стимулювання, публічно-приватного партнерства, державної підтримки інноваційних проєктів, а також договірні форми співпраці між учасниками циркулярної економіки. Такий підхід дозволяє не лише забезпечити досягнення екологічних цілей, а й зберегти свободу підприємницької діяльності, створюючи умови, за яких дотримання принципів циркулярної економіки стає економічно доцільним для самого бізнесу.

Таким чином, баланс між публічними та приватними інтересами, на мою думку, має досягатися не шляхом посилення регуляторного впливу держави, а завдяки оптимальному поєднанню обов'язкових правових вимог і стимулюючих механізмів, що відповідає як принципам сталого розвитку, так і конституційним засадам свободи підприємницької діяльності.

К. ю. н., ст. н. с. **Венецька М. В.**: У роботі циркулярна економіка розглядається як комплексне правове явище. Які критерії дали Вам підстави відмежувати її від суміжних категорій, зокрема сталого розвитку, зеленої економіки та управління відходами?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. У дисертації виходжу з того, що, незважаючи на тісний взаємозв'язок, циркулярна економіка, сталий розвиток, зелена економіка та управління відходами не є тотожними категоріями, оскільки мають різне функціональне призначення, предмет правового регулювання та сферу застосування.

Насамперед, сталий розвиток є найбільш широкою концепцією, яка визначає загальну модель суспільного розвитку та ґрунтується на збалансуванні економічної, екологічної й соціальної складових. У цьому розумінні циркулярна економіка виступає одним із практичних механізмів досягнення цілей сталого розвитку, але не підміняє його.

Зелена економіка орієнтована передусім на мінімізацію негативного впливу господарської діяльності на довкілля, розвиток низьковуглецевої економіки та раціональне використання природних ресурсів. Натомість циркулярна економіка має ширший функціональний зміст, оскільки охоплює весь життєвий цикл продукції, передбачає збереження економічної цінності ресурсів, розвиток повторного використання, ремонту, відновлення, рециклінгу та формування нових бізнес-моделей.

Окремо у роботі обґрунтовано, що управління відходами є лише одним із елементів циркулярної економіки. Якщо законодавство про управління відходами спрямоване переважно на регулювання відносин після втрати продукцією своїх споживчих властивостей, то циркулярна економіка охоплює всі стадії життєвого циклу продукції — починаючи з екодизайну, виробництва та споживання і завершуючи повторним використанням матеріалів. Саме тому зводити циркулярну економіку лише до сфери поводження з відходами, на мою думку, методологічно неправильно.

Таким чином, основним критерієм відмежування є предмет і мета правового регулювання. Сталий розвиток визначає стратегічну мету розвитку суспільства, зелена економіка концентрується на екологізації економічної діяльності, управління відходами регулює окремий сегмент відповідних правовідносин, тоді як циркулярна економіка формує комплексну модель організації господарської діяльності, спрямовану на максимально тривале збереження ресурсів у господарському обороті. Саме такий підхід покладено в основу запропонованої у дисертації концепції правового забезпечення функціонування циркулярної економіки.

К. ю. н., ст. н. с. **Венецька М. В.**: У роботі сформовано систему правових інструментів функціонування циркулярної економіки. Які критерії покладено в

основу їх класифікації та чим вони відрізняються від інших засобів правового регулювання господарської діяльності?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. Під час формування системи правових інструментів функціонування циркулярної економіки я виходив із того, що вони повинні класифікуватися не лише за їхньою юридичною природою, а насамперед за функціональним призначенням у забезпеченні переходу від лінійної до циркулярної моделі господарювання.

Саме тому в основу класифікації покладено комплекс критеріїв. По-перше, це характер правового впливу, що дало змогу виокремити імперативні, стимулюючі, договірні, організаційні, інформаційні та контрольні інструменти. По-друге, враховувалася стадія життєвого циклу продукції, на якій застосовується відповідний інструмент, починаючи від екодизайну та виробництва і завершуючи повторним використанням, рециклінгом чи поверненням ресурсів у господарський оборот. По-третє, використовувався критерій суб'єктного спрямування, тобто визначалося, на поведінку яких учасників циркулярної економіки спрямована дія відповідного правового інструменту.

На відміну від інших засобів правового регулювання господарської діяльності, запропоновані у дисертації правові інструменти об'єднані спільною метою — забезпеченням максимально тривалого збереження матеріальних ресурсів у господарському обороті та мінімізації утворення відходів. Вони не функціонують ізольовано, а утворюють взаємопов'язану систему, у якій застосування одного інструменту обумовлює ефективність інших. Наприклад, екодизайн створює передумови для реалізації права на ремонт, використання вторинної сировини та ефективного функціонування механізму розширеної відповідальності виробника, тоді як цифрова простежуваність матеріальних потоків забезпечує належний контроль за реалізацією цих механізмів.

Таким чином, запропонована система відрізняється від традиційних засобів правового регулювання господарської діяльності не лише своїм складом, а й функціональною спрямованістю. Якщо загальні засоби господарсько-правового регулювання забезпечують організацію та здійснення господарської діяльності в цілому, то система правових інструментів циркулярної економіки орієнтована на досягнення конкретної стратегічної мети — формування замкненого циклу використання ресурсів, що й зумовлює її комплексний і взаємопов'язаний характер.

К. ю. н., ст. н.с **Трунова Г. А.:** У дисертації обґрунтовано розширення кола правових обов'язків суб'єктів господарювання у сфері циркулярної економіки. Як, на Вашу думку, має забезпечуватися баланс між публічним інтересом у сфері охорони довкілля та свободою підприємницької діяльності?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, забезпечення такого балансу є одним із визначальних принципів побудови правового механізму функціонування циркулярної економіки. Саме тому в дисертації запропоновано підхід, який не передбачає домінування адміністративно-владних методів регулювання, а ґрунтується на поєднанні імперативних, стимулюючих та договірних правових засобів.

Свобода підприємницької діяльності є однією з фундаментальних засад господарського правопорядку, однак вона не є абсолютною. Конституція України передбачає, що використання власності не може завдавати шкоди людині,

суспільству чи довкіллю. Тому встановлення певних екологічно обумовлених обов'язків для суб'єктів господарювання є виправданим, якщо вони відповідають принципу пропорційності, переслідують легітимну мету та не створюють необґрунтованих перешкод для здійснення господарської діяльності.

Саме з цих позицій у дисертації запропоновано розглядати правові обов'язки суб'єктів господарювання не лише як форму державного примусу, а і як складову сучасної моделі відповідального ведення бізнесу. При цьому виконання таких обов'язків має супроводжуватися належними механізмами державної підтримки, економічного стимулювання, розвитку публічно-приватного партнерства, створенням сприятливих умов для впровадження екодизайну, використання вторинної сировини, промислового симбіозу та інших циркулярних бізнес-моделей.

Таким чином, баланс між публічним інтересом та свободою підприємницької діяльності, на мою думку, забезпечується не шляхом збільшення кількості обов'язків, а завдяки їх пропорційності, економічній обґрунтованості та поєднанню з ефективними механізмами стимулювання суб'єктів господарювання до добровільного впровадження принципів циркулярної економіки.

К. ю. н. Молявко О. М.: У роботі обґрунтовується необхідність цифрової простежуваності матеріальних потоків. Чи є, на Вашу думку, ця система самостійним правовим інструментом чи вона лише забезпечує ефективне функціонування інших механізмів циркулярної економіки?

Топонар О. І.: Дякую за запитання. На мою думку, цифрову простежуваність матеріальних потоків доцільно розглядати як самостійний правовий інструмент забезпечення функціонування циркулярної економіки, який водночас виконує інтегруючу функцію щодо інших її механізмів.

У дисертації обґрунтовано, що сучасна циркулярна економіка неможлива без достовірної інформації про походження продукції, використані матеріали, їхній склад, можливість повторного використання, ремонту чи рециклінгу. Саме тому цифрова простежуваність забезпечує інформаційну основу реалізації багатьох інших інструментів, зокрема екодизайну, цифрового паспорта продукції, розширеної відповідальності виробника, визначення статусу вторинної сировини та здійснення державного контролю.

Разом із тим її значення не обмежується лише інформаційною функцією. Цифрова простежуваність формує новий механізм правового регулювання, оскільки створює юридично значиму систему обліку руху матеріальних ресурсів на всіх стадіях їх життєвого циклу. Це дозволяє забезпечити прозорість господарського обороту, підвищити рівень довіри між його учасниками, спростити здійснення контрольних процедур та мінімізувати ризики незаконного вибуття ресурсів із циркулярного обігу.

Особливого значення цей інструмент набуває в контексті імплементації сучасного законодавства Європейського Союзу, зокрема положень Регламенту про екодизайн сталих продуктів, який передбачає використання цифрових паспортів продукції. У роботі наголошується, що Україна має враховувати ці підходи вже на сучасному етапі гармонізації законодавства.

Отже, цифрова простежуваність матеріальних потоків, на мою думку, є не допоміжним елементом, а самостійним інструментом правового забезпечення

циркулярної економіки, який одночасно створює необхідні передумови для ефективного функціонування інших правових механізмів у цій сфері.

Після відповідей здобувача на поставлені запитання слово було надано науковому керівникові – д.ю.н. **Демченку С. Ф.**, який представив висновок щодо результатів підготовки дисертаційного дослідження, виконання індивідуального плану наукової роботи та освітньо-наукової програми за спеціальністю 081 «Право».

Оцінюючи результати роботи здобувача над дисертаційним дослідженням, науковий керівник зазначив, що Топонар Олексій Ігорович проявив себе як відповідальний, дисциплінований та самостійний дослідник, здатний до системного наукового пошуку, критичного осмислення наукових підходів і формулювання обґрунтованих авторських висновків.

Науковий керівник наголосив, що актуальність дисертаційного дослідження обумовлена необхідністю формування комплексного правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні в умовах післявоєнного відновлення держави, виконання євроінтеграційних зобов'язань та подальшого розвитку національного законодавства. На його думку, автору вдалося комплексно дослідити сучасний стан правового регулювання у зазначеній сфері, сформулювати цілісне бачення системи правових інструментів функціонування циркулярної економіки, обґрунтувати авторську класифікацію правових зобов'язань, а також розробити проєкт Закону України «Про циркулярну економіку» та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства.

У висновку також відзначено належний рівень наукової новизни, теоретичне та практичне значення одержаних результатів, використання широкої джерельної бази, що включає національне законодавство, акти права Європейського Союзу, міжнародні документи, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених. Науковий керівник зазначив, що зауваження, висловлені під час підготовки дисертації, були враховані здобувачем, а основні положення дослідження належним чином апробовані та опубліковані у наукових фахових виданнях.

Підсумовуючи викладене, **Демченко С. Ф.** зазначив, що дисертація Топонара Олексія Ігоровича є завершеним самостійним науковим дослідженням, виконаним на належному науковому рівні, відповідає встановленим вимогам до дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії, а її автор заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

Після цього слово було надано:

Д.ю.н., ст.н.с. **Тимченко Г. П.**: Долучившись до обговорення дисертаційної роботи, він позитивно оцінив концептуальний характер проведеного дослідження та відзначив, що автору вдалося сформулювати цілісне бачення правового забезпечення функціонування циркулярної економіки як комплексного правового явища. На його думку, робота не обмежується аналізом окремих нормативно-правових актів чи правових інститутів, а пропонує системний науковий підхід до вирішення актуальної проблеми розвитку правового регулювання у відповідній сфері.

Особливу увагу Тимченко Г. П. звернув на достатній рівень теоретичного опрацювання проблематики, логічність побудови дисертації, послідовність викладення матеріалу та належне обґрунтування авторських висновків. Він

відзначив, що дисертант коректно застосував сучасну методологію наукового дослідження, здійснив критичний аналіз існуючих наукових підходів і сформулював власні концептуальні положення, які характеризуються науковою новизною та внутрішньою узгодженістю.

Підсумовуючи виступ, Тимченко Г. П. зазначив, що відповіді здобувача на поставлені запитання були змістовними, аргументованими та підтвердили високий рівень його теоретичної підготовки, а дисертаційне дослідження є вагомим внеском у розвиток сучасної юридичної науки.

Після цього виступила к.ю.н., ст. н.с. **Венецька М. В.**, яка відзначила високий рівень теоретико-методологічного опрацювання теми дослідження, послідовність використання наукових методів, а також належний рівень опрацювання вітчизняних, зарубіжних і міжнародних джерел. На її думку, автором проведено ґрунтовний аналіз сучасних наукових підходів до розуміння циркулярної економіки, що дозволило сформувати цілісний понятійно-категоріальний апарат дослідження та запропонувати авторське бачення окремих ключових категорій.

Венецька М. В. також позитивно оцінила структуру дисертації, логіку викладення матеріалу та взаємозв'язок її окремих розділів, відзначивши, що кожний із них послідовно розкриває окремий аспект досліджуваної проблематики й забезпечує належне обґрунтування сформульованих висновків. Окремо було підкреслено, що дисертант продемонстрував уміння критично аналізувати наукові позиції, аргументовано відстоювати власні висновки та належним чином використовувати порівняльно-правовий матеріал.

Підсумовуючи свій виступ, Венецька М. В. зазначила, що здобувач успішно відповів на поставлені запитання, підтвердивши належний рівень володіння матеріалом дисертації та здатність вести наукову дискусію.

Долучившись до обговорення роботи, доктор юридичних наук, професор **Бабаскін А. Ю.** відзначив актуальність обраної теми дисертаційного дослідження, логічність його структури, послідовність викладення матеріалу та належний рівень обґрунтованості сформульованих автором висновків. Особливу увагу він звернув на комплексний підхід дисертанта до дослідження правових засад функціонування циркулярної економіки, запропоновану систему правових інструментів її забезпечення, авторську класифікацію правових зобов'язань, а також розроблений проект Закону України «Про циркулярну економіку» та пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України. На думку А. Ю. Бабаскіна, результати проведеного дослідження мають як теоретичне, так і практичне значення для подальшого розвитку правового регулювання у відповідній сфері.

Підсумовуючи, **Бабаскін А. Ю.** зазначив, що здобувач надав вичерпні та аргументовані відповіді на поставлені запитання, продемонстрував належний рівень теоретичної підготовки, вільне володіння матеріалом дисертації та здатність обґрунтовувати власні наукові положення. Він висловив висновок, що дисертація Топонара Олексія Ігоровича на тему «Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні» є завершеним самостійним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що мають істотне теоретичне та практичне значення, відповідає вимогам, встановленим законодавством України, і може бути рекомендована до захисту у разовій

спеціалізованій вченій раді на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

ВИСНОВОК

**Інституту держави і права імені В.М. Корецького НАН України
про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів
дисертації Топонара Олексія Ігоровича на тему: «Господарсько-
правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні», поданої
на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 08 «Право»
за спеціальністю 081 – «Право»**

1. Обґрунтування вибору теми дисертаційного дослідження, зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Сучасний етап цивілізаційного розвитку характеризується усвідомленням вичерпності природних ресурсів та обмеженості асиміляційного потенціалу довкілля, що зумовлює потребу заміни домінуючої у XX ст. лінійної моделі господарювання («видобуток – виробництво – споживання – утилізація») циркулярною, у межах якої матеріальні та енергетичні потоки організуються за принципом замкненого циклу. За оцінками Європейської комісії, до 80 % екологічного впливу продукту визначається ще на етапі проєктування, а повномасштабний перехід до циркулярної економіки здатний забезпечити до 600 млрд євро щорічних заощаджень у промисловому секторі ЄС, скорочення викидів парникових газів і створення сотень тисяч нових робочих місць. Циркулярна економіка перетворилася з периферійного сегмента природоохоронної політики на самостійну горизонтальну стратегію економічного розвитку – від екодизайну та публічних закупівель до права на ремонт, промислового симбіозу й обігу вторинної сировини.

Для України правове забезпечення циркулярної економіки набуває особливого значення. По-перше, на момент проголошення незалежності на території держави було накопичено понад 25 мільярдів тонн відходів – одне з найбільших у Європі техногенних навантажень, що дісталось у спадок від лінійної радянської моделі й досі не отримало адекватного правового вирішення. По-друге, повномасштабна російська агресія, розпочата 24 лютого 2022 р., породила безпрецедентний масив відходів від руйнувань цивільної і промислової інфраструктури, ефективне поводження з якими можливе лише в межах циркулярної парадигми повоєнної відбудови. По-третє, надання Україні статусу кандидата на вступ до ЄС 23 червня 2022 р. та відкриття переговорного процесу 25 червня 2024 р. перетворили рецепцію європейського циркулярного права на пряме юридичне зобов'язання, що підлягає скринінгу в межах розділу 27 переговорів «Довкілля та зміна клімату».

Додаткової складності надає трансформація системи джерел господарського права України, спричинена ухваленням Закону України від 9 січня 2025 р. № 4196-ІХ та втратою Господарським кодексом України чинності з 28 серпня 2025 р. Відтак правове забезпечення циркулярної економіки має формуватися як комплексний міжгалузевий інститут на основі Цивільного кодексу України, законів України

«Про управління відходами» (2022 р.) і «Про основні засади державної кліматичної політики» (2025 р.), секторальних законів та актів вторинного права ЄС. Окремим викликом залишається розрив між програмними деклараціями (Національна стратегія управління відходами до 2030 року, Національна економічна стратегія до 2030 року, проєкт Стратегії розвитку циркулярної економіки України до 2035 року) та реальним нормативно-правовим інструментарієм, у якому бракує дієвих механізмів розширеної відповідальності виробника, екодизайну, права на ремонт і простежуваності матеріальних потоків. Подолання цього розриву неможливе без цілісної правової концепції, що поєднувала б імперативні, дозвольні, стимулюючі та договірно-координаційні правові засоби.

Окремим аспектам проблематики присвячено праці провідних представників вітчизняної правової школи – В. К. Мамутова, Г. Л. Знаменського, В. С. Щербини, О. М. Вінник, А. Г. Бобкової, О. П. Подцерковного, В. А. Устименка, Р. А. Джабраїлова, Д. В. Задахайла та Б. В. Деревянка, у роботах яких сформульовано доктринальні засади правового забезпечення господарської діяльності, обґрунтовано концепцію екологічного підприємництва та досліджено проблеми гармонізації правового й еколого-правового регулювання. Еколого-правовий вимір ґрунтовно опрацьовано у працях Ю. С. Шемшученка, А. П. Гетьмана, В. І. Андрейцева, Н. Р. Малишевої, М. В. Красової, Г. І. Балюк, В. А. Зуєва та О. А. Трегуб, а концептуальне оформлення категорії «циркулярне право» запропоновано в дослідженнях О. В. Мікічурової. Значний внесок в економічне підґрунтя циркулярної моделі здійснили Л. Г. Мельник, Т. П. Галушкіна, І. Я. Зварич, Б. В. Буркинський, М. А. Хвесик та Б. М. Данилишин. Концептуальний каркас сучасної доктрини сформовано у працях зарубіжних дослідників – К. Боулдінга, В. Штагеля, Д. Пірса, Р. Тернера, М. Браунгарта, В. Макдонафа, Дж. Бенюс, Й. Кірхгерра та ін. Водночас у вітчизняній правовій науці донині відсутнє комплексне дисертаційне дослідження, спеціально присвячене правовому забезпеченню функціонування циркулярної економіки в Україні, що й зумовило вибір теми.

Дисертаційне дослідження виконано в рамках програми науково-дослідної діяльності Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України і є частиною планових науково-дослідних тем відділу цивільно-правових наук: «Право і прогрес: запити громадянського суспільства» (номер державної реєстрації: РК0117U002697) та «Роль правової доктрини в реформуванні національної правової системи: запити-підходи-рішення» (номер державної реєстрації: РК0119U103206).

2. Мета і завдання дисертаційного дослідження

Метою дисертаційного дослідження визначено розроблення цілісної науково обґрунтованої концепції правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні, визначення його теоретико-методологічних засад, суб'єктно-інституційної структури, системи правових інструментів і зобов'язань, а також формулювання науково-практичних пропозицій щодо вдосконалення законодавства України у цій сфері з урахуванням європейських стандартів, потреб сталого розвитку, ресурсної безпеки та післявоєнного відновлення національної економіки.

Для реалізації зазначеної мети необхідно виконати такі *завдання*:

дослідити генезу правового забезпечення циркулярної економіки у світовій та національній правовій практиці, з'ясувати історико-правові передумови переходу від лінійної моделі господарювання до моделі замкнутого циклу використання ресурсів;

розкрити теоретико-методологічні засади правового забезпечення циркулярної економіки, визначити основні наукові підходи, принципи, методи та категорії;

сформулювати поняття, зміст та ознаки правового забезпечення функціонування циркулярної економіки;

охарактеризувати суб'єктно-інституційну систему забезпечення циркулярної економіки в Україні, визначити місце і роль суб'єктів господарювання, організацій розширеної відповідальності виробника, операторів управління відходами, органів державної влади, органів місцевого самоврядування та інших учасників відповідних правовідносин;

визначити систему правових інструментів забезпечення та стимулювання циркулярної економіки;

обґрунтувати систему правових зобов'язань суб'єктів господарювання у сфері циркулярної економіки;

проаналізувати стан та ефективність механізмів державного нагляду (контролю) і правової відповідальності у сфері циркулярної економіки;

дослідити особливості правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в країнах ЄС;

виявити проблеми правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні;

розробити науково обґрунтовані пропозиції щодо вдосконалення правового механізму забезпечення циркулярної економіки в Україні.

3. Об'єкт, предмет та теоретико-методологічна база дисертаційного дослідження

Об'єктом дослідження визначено суспільні відносини, що виникають, змінюються та припиняються у процесі організації, правового забезпечення і здійснення господарської діяльності, спрямованої на функціонування циркулярної економіки в Україні.

Предмет дослідження – господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні.

Методологічну основу дослідження становить комплекс загальнонаукових і спеціально-юридичних методів, застосування яких забезпечило всебічне дослідження правових засад функціонування циркулярної економіки в Україні. Використання історико-правового, системно-структурного, формально-юридичного, порівняльно-правового, логіко-семантичного та інших методів наукового пізнання дозволило дослідити еволюцію правового регулювання циркулярної економіки, сформулювати понятійний апарат дослідження, визначити систему суб'єктів, правових інструментів і правових зобов'язань, проаналізувати національне законодавство та акти права Європейського Союзу, а також

обґрунтувати пропозиції щодо вдосконалення правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні.

4. Наукова новизна дисертаційного дослідження, теоретична та практична цінність одержаних результатів

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що в дисертації вперше у вітчизняній правовій науці запропоновано комплексне концептуальне бачення правових засад функціонування циркулярної економіки в Україні, яке враховує сучасну трансформацію господарського законодавства, європейські інтеграційні стандарти та потреби повоєнної відбудови національної економіки. На основі проведеного дослідження сформульовано низку положень, висновків та пропозицій, зокрема:

вперше:

сформульовано поняття господарсько-правового забезпечення функціонування циркулярної економіки в Україні як системи нормативних, інституційних, організаційно-господарських, договірних, стимулюючих, контрольних, інформаційних та відповідальнісних засобів, за допомогою яких держава, суб'єкти господарювання, органи місцевого самоврядування та інші учасники правовідносин забезпечують перехід від лінійної до циркулярної моделі господарювання;

обґрунтовано необхідність формування самостійного господарсько-правового режиму циркулярної господарської діяльності як спеціального правового порядку здійснення діяльності суб'єктами господарювання у сфері циркулярної економіки, який охоплює правовий статус суб'єктів циркулярної економіки, критерії припинення статусу відходів, оборотоздатність вторинних ресурсів, правовий режим побічних продуктів, договірні форми промислового симбіозу, розширену відповідальність виробника та цифрову простежуваність матеріальних потоків, що забезпечує перетворення циркулярної економіки з декларативної політичної ідеї на реальну модель господарювання;

запропоновано авторську модель господарсько-правових зобов'язань суб'єктів господарювання у сфері циркулярної економіки, відповідно до якої такі зобов'язання виникають із різних юридичних фактів та охоплюють майнові, організаційні, інформаційні, технологічні, фінансові, превентивні й відновлювальні елементи правового забезпечення циркулярної господарської діяльності;

обґрунтовано категорію «втрата циркулярного капіталу» як самостійну підставу господарсько-правової відповідальності, що охоплює не лише екологічне забруднення, а й протиправне виведення придатних до повторного використання чи рециклінгу ресурсів із господарського обороту;

розроблено цілісну концепцію господарсько-правового переходу України від лінійної до циркулярної моделі економіки, що передбачає створення самостійного міжгалузевого правового режиму функціонування циркулярної економіки на макрорівні через ухвалення рамкового Закону України «Про циркулярну економіку», легалізацію ключових понять у цій сфері та

запровадження юридично обов'язкової ієрархії R-стратегій як системи правил поведінки учасників господарського обороту;

удосконалено:

періодизацію розвитку правового регулювання циркулярної економіки у світовій та національній практиці, у межах якої виокремлено чотири основні етапи її формування: 1) інтелектуально-концептуальний (1960–1980-ті рр., праці К. Боулдінга, В. Штагеля, Д. Пірса); 2) політико-програмний (1990–2000-ні рр., Стокгольмська конференція 1972 р., Брундтландська доповідь 1987 р., Конференція Ріо 1992 р.); 3) нормативно-стратегічний (2010-ті рр., ЦСР ООН, Паризька угода, Перший пакет ЄС з циркулярної економіки 2015 р.); 4) інституційно-консолідуєчий (2020-ті рр., Європейський зелений курс, Регламент ESPR, анонсований Circular Economy Act 2026 р.);

систему спеціальних принципів господарсько-правового забезпечення циркулярної економіки, до якої віднесено принципи: ієрархії управління відходами; екологічного проектування (екодизайну); розширеної відповідальності виробника; оцінки життєвого циклу продукції; простежуваності матеріальних потоків; «забруднювач сплачує» у його превентивному та ресурсозберігаючому значенні; стимулювання циркулярних бізнес-моделей; справедливого розподілу екологічних витрат — та доведено, що ці принципи утворюють внутрішню логіку відповідного нормативного масиву і знаходяться у субординаційному зв'язку з принципом сталого розвитку як системоутворюючою засадою;

господарсько-правовий інститут розширеної відповідальності виробника шляхом обґрунтування його трансформації з фіскально-екологічного механізму на інструмент економічного впливу на стадії проектування та виробництва через запровадження імперативу екомодуляції внесків, диференційованих залежно від ремонтпридатності продукції, відсутності небезпечних домішок і використання вторинної сировини, а також удосконалення договірної моделі розподілу відповідальності між організаціями розширеної відповідальності виробника та виробниками-учасниками з метою запобігання фіктивному делегуванню обов'язків;

доктринальні підходи до розуміння системи господарсько-правових зобов'язань суб'єктів підприємництва шляхом відходу від класичної цивілістичної дихотомії «договірні – позадоговірні» та обґрунтування класифікації таких зобов'язань за підставами виникнення на нормативні, статусні, договірні, публічно-управлінські, деліктні та планово-програмні, а також доведення «передконтрактної» і «статусної» природи значної частини циркулярних зобов'язань та їх трирівневого характеру, що одночасно проявляється у горизонтальних (між контрагентами), вертикальних (перед державою) і дифузних (перед суспільством загалом) правовідносинах;

правовий режим вторинної сировини шляхом деталізації інституту припинення статусу відходів (end-of-waste), що передбачає розроблення чіткого алгоритму переходу матеріалу від режиму екологічного нагляду до режиму вільного цивільного обороту через ідентифікацію, сортування або оброблення, лабораторне підтвердження безпечності та декларування відповідності, а також обґрунтовано необхідність запровадження національних критеріїв end-of-waste для критичних потоків вторинних ресурсів;

дістали подальшого розвитку:

теоретичні засади імплементації *acquis communautaire* ЄС у національне законодавство шляхом обґрунтування з урахуванням статусу України як держави-кандидата та новітньої хвилі європейського регулювання 2023–2024 рр. (Регламент ESPR 2024/1781 про екодизайн, Регламент 2023/1542 про батареї, підготовка *Circular Economy Act 2026*) положення про стратегію «правового стрибка», відповідно до якої держава має унікальну можливість не копіювати старі директиви початку 2000-х, що втрачають чинність у ЄС, а одразу імплементувати регламентарні норми прямої дії щодо екодизайну, цифрових паспортів і обов'язкових квот вторинної сировини;

доктринальна модель права власності на відходи та вторинні матеріали шляхом подолання класичної парадигми дерелікції та обґрунтування положення про модифікований, обтяжений публічним інтересом характер права власності у цій сфері, відповідно до якого розміщення вторинних ресурсів у системі роздільного збирання є конклюдентною дією, що супроводжується передачею статусу володіння та комплексу публічно-правових обов'язків щодо обліку та рециклінгу визначеним законом або договором операторам ринку;

правове регулювання інфраструктури циркулярної економіки через механізми індустриальних парків та публічно-приватного партнерства (ППП) шляхом розвитку ідеї трансформації класичних індустриальних парків у «еко-індустріальні» (циркулярні) парки, резиденти яких нормативно зобов'язані здійснювати промисловий симбіоз із наданням їм додаткових державних преференцій, а також шляхом розширення розуміння договорів PPP у сфері поводження з побутовими відходами через обов'язкове включення ключових показників ефективності (KPI) щодо мінімального рівня рециклінгу та скорочення обсягів захоронення як умови збереження партнерських відносин із публічним суб'єктом.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що сформульовані у дисертації висновки, узагальнення та пропозиції можуть бути використані у:

правотворчості – під час удосконалення господарського та екологічного законодавства України, зокрема при внесенні змін до законодавства про управління відходами, індустриальні парки, публічно-приватне партнерство, розширену відповідальність виробника та регулювання обігу вторинних ресурсів, а також при подальшому розвитку нормативної бази циркулярної економіки з урахуванням запропонованих у дисертації концептуальних підходів;

правозастосовній діяльності – у роботі органів державної влади, органів місцевого самоврядування, регуляторних і контрольних органів під час впровадження механізмів циркулярної економіки, здійснення дозвільних, контрольних і наглядових процедур у сфері поводження з відходами та вторинною сировиною, а також при формуванні практики застосування норм щодо розширеної відповідальності виробника та господарсько-правових зобов'язань у сфері ресурсного обороту;

науково-дослідній сфері – при подальшому дослідженні господарсько-правових проблем функціонування циркулярної економіки, правового режиму

вторинних ресурсів, інституційного забезпечення циркулярних ринків та розвитку доктрини сталого господарювання;

освітньому процесі – у процесі викладання навчальних дисциплін «Господарське право», «Екологічне право», «Право сталого розвитку», «Європейське економічне право», а також при підготовці навчально-методичних матеріалів, лекційних курсів, семінарських і практичних занять.

5. Наукові публікації, у яких висвітлені основні наукові результати дисертації, повнота опублікування результатів дисертації

Основні наукові результати дисертації висвітлені в 10 публікаціях, з яких 2 статті у іноземних виданнях, що індексуються у наукометричній базі даних Scopus, 3 статті у наукових фахових виданнях України, 1 стаття у наукових періодичних виданнях інших держав та 4 тези доповідей на науково-практичних конференціях, які повністю відображають зміст проведеного наукового дослідження, а також сутність викладених у ньому практичних висновків та рекомендацій.

За результатами наукових розвідок, дисертантом було опубліковані наступні наукові доробки:

1. Gorokhova T., Shpatakova O., **Toponar O.**, Zolotarova O., Pavliuk S. Circular economy as an alternative to the traditional linear economy: case study of the EU // RGSA – Revista de Gestão Social e Ambiental. 2023. Vol. 17. No. 5. P. 1–15. ISSN: 1981-982X URL: <https://rgsa.openaccesspublications.org/rgsa/article/view/3385> DOI: <https://doi.org/10.24857/rgsa.v17n5-002>

2. Toponar O., Shpatakova O., Kopchak Y., Kliievtsievych N., Miniailenko I. Integrating the Circular Economy into Business Processes to Reduce Waste and Increase Environmental Sustainability // Grassroots Journal of Natural Resources. 2024. Vol. 7. No. 2. P. 140–159. ISSN:2581-6853 URL: <https://grassrootsjournals.org/gjnr/0702m00402.html#status>

3. Топонар О. І. Провідний досвід ЄС щодо правового регулювання циркулярної економіки // Knowledge, Education, Law, Management. 2025. № 6 (74). С. 131–135. URL: <https://kelmczasopisma.com/viewpdf/14143> DOI: <https://doi.org/10.51647/kelm.2025.6.19>

4. Топонар О. І. Нормативна та організаційна складові функціонування циркулярної економіки в Україні // Науковий вісник публічного та приватного права. 2025. Вип. 3. С. 178–182. URL: <https://www.nvppp.in.ua/vip/2025/3/28.pdf> DOI: <https://doi.org/10.32844/2618-1258.2025.3.26>

5. Топонар О. І. Теоретико-методологічні основи господарсько-правового регулювання циркулярної економіки // Право.ua. 2025. № 4. URL: https://pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/Pravo-ua-2025-4/Pravo_ua_2025_4_486.pdf DOI: <https://doi.org/10.71404/LAW.UA.2025.4.68>

6. Топонар О. І. Становлення та розвиток правового регулювання циркулярної економіки: міжнародний і національний вимір // Наше право. 2026. № 1. URL: https://nashe-pravo.unesco-socio.in.ua/wp-content/uploads/archive/NP-2026-1/NP_2026_1_470.pdf DOI: <https://doi.org/10.71404/NP.2026.1.65>

7. Топонар О. І. Проблеми рейдерства в Україні: правові та організаційні засади протидії. Scientific research in the modern world: proceedings of the XI

International scientific and practical conference (Toronto, Canada, August 24–26, 2023). Toronto: Perfect Publishing, 2023. P. 387–390.

8. Топонар О. І. Історична трансформація правових механізмів у сфері циркулярної економіки: міжнародний та національний досвід. Безпека в інтелектуальному вимірі: матеріали VII Всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 22 квітня 2026 р.). Київ, 2026. С. 66–71.

9. Топонар О. І. Методологія господарсько-правового регулювання циркулярної економіки в Україні. Юридична наука в умовах глобалізації та євроінтеграції: виклики, цифровізація та права людини: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 1 травня 2026 р.) / упоряд. М.О. Денисюк. Київ: Видавництво Людмила, 2026. С. 202–205.

10. Топонар О. І. Правове регулювання циркулярної економіки як необхідність (виклик) сучасності. Розвиток української держави в умовах активізації євроінтеграційних процесів: матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 8 травня 2026 р.). Київ, 2026. С. 347–351.

6. Структура дисертації, логіка викладу її основних частин та обсяг дисертаційного дослідження

Структура дисертації зумовлена метою, завданнями, об'єктом і предметом дослідження та складається з анотації, вступу, трьох розділів, що включають десять підрозділів, висновків, списку використаних джерел і двох додатків.

Загальний обсяг дисертації становить 349 сторінки, з яких 204 сторінки — основний текст. Список використаних джерел налічує 630 найменувань і займає 79 сторінок. Додатки викладено на 50 сторінках.

7. Особистий внесок здобувача

Дослідження виконано здобувачем самостійно. Усі результати роботи та сформульовані висновки обґрунтовано на основі особистих досліджень автора. Для аргументації окремих положень роботи використовувалися праці інших учених, на які зроблено посилання.

8. Характеристика особистості здобувача

Топонар Олексій Ігорович народився 06 травня 1994 року в смт Вільшанка Голованівського району Кіровоградської області.

У 2014 році закінчив Національний транспортний університет», здобувши освітній ступінь бакалавра. У 2016 році закінчив Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», де здобув освітній ступінь магістра за спеціальністю «Управління фінансово-економічною безпекою».

З 2022 року навчається в аспірантурі Інституту держави і права імені В. М. Корецького НАН України за спеціальністю 081 «Право». Під час навчання успішно виконав освітньо-наукову програму, індивідуальний план наукової роботи

та підготував дисертацію на тему «Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні».

З 2024 року працює в Інституті держави і права імені В. М. Корецького НАН України, де обіймає посаду провідного інженера відділу цивільно-правових наук. У межах професійної діяльності бере участь у підготовці наукових, організаційних та інформаційно-аналітичних матеріалів, забезпечує супровід наукових і освітніх заходів Інституту, а також виконує інші функції, пов'язані із забезпеченням діяльності наукової установи.

Є членом Ради молодих вчених Інституту, бере активну участь в організації науково-практичних конференцій, круглих столів, семінарів та інших наукових заходів, спрямованих на розвиток юридичної науки й підтримку молодих учених.

За час навчання в аспірантурі та роботи в Інституті зарекомендував себе як відповідальний, сумлінний, дисциплінований і цілеспрямований дослідник. Володіє високим рівнем теоретичної підготовки, здатністю до самостійного наукового пошуку, критичного аналізу правових явищ та формулювання обґрунтованих наукових висновків.

9. Оцінка мови та стилю дисертації

Дисертація написана з правильним вживанням юридичної та спеціальної термінології. Текстове подання матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій забезпечують легкість та доступність їх сприйняття і відповідають стилю науково-дослідної роботи.

За результатами попередньої експертизи дисертаційного дослідження, виконаного Топонарем О.І. а також вивчення повноти публікації основних результатів дослідження:

УХВАЛЕНО:

1. Затвердити висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Топонара Олексія Ігоровича на тему: «Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні».

2. Визнати, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Топонара Олексія Ігоровича є фундаментальним науковим дослідженням з актуальних питань, характеризується єдністю змісту, містить наукові результати, що мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення, що, своєю чергою, свідчить про особистий внесок здобувача у розвиток юридичної науки.

Подане до захисту дисертаційне дослідження відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44.

3. Рекомендувати дисертацію Топонара Олексія Ігоровича на тему: «Господарсько-правові засади функціонування циркулярної економіки в Україні» до захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії у разовій

спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Результати голосування щодо рекомендації до захисту дисертації Топонара Олексія Ігоровича на тему: «Господарсько-правове засади функціонування циркулярної економіки в Україні» на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право».

За – 6

Проти – немає

Утримались - немає

Головуючий на засіданні:

Завідувач відділу цивільно-правових наук

Інституту держави і права

імені В. М. Корецького НАН України

доктор юридичних наук, професор

Анатолій БАБАСКІН

